

Vergaderjaar 2025–2026

35 968

Intrekking van de Archiefwet 1995 en vervanging door een nieuwe Archiefwet (Archiefwet 20..)

F

TWEEDE VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP¹

Vastgesteld 26 november 2025

De vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft met belangstelling kennisgenomen van de nota naar aanleiding van het verslag² over het wetsvoorstel. De leden van de fractie van **GroenLinks-PvdA** hebben naar aanleiding hiervan nog enkele aanvullende vragen en opmerkingen.

Inleiding

De leden van de fractie van **GroenLinks-PvdA** danken de regering voor de antwoorden op de eerder gestelde vragen en voor het uitspreken van de duidelijke ambitie om de Archiefwet toekomstbestendig te maken inzake duurzame toegankelijkheid van digitale informatie, transparantie en versterking van het toezicht. Financiële materialisatie van die ambitie in de uitvoering zien de leden daarentegen nog te weinig terug. De leden hebben ook nog diverse vragen over de Archiefwet in relatie tot de Nationale Digitaliseringsstrategie (NDS) op de gebieden van strategische samenloop, governance en fasering, standaarden inkoop en leveranciers en risicobeheersing, monitoring en tijdelijke voorzieningen, en als laatste menselijke capaciteit en kwaliteitsborging.

Strategische samenloop, governance en fasering

De fractieleden van GroenLinks-PvdA constateren dat de Archiefwet eerder in werking treedt dan de verdere materialisatie van de NDS. De leden vragen de regering uiteen te zetten hoe de strategische samenloop

¹ Samenstelling:

Jaspers (BBB), Van Knapen (BBB), Lagas (BBB), Roovers (GroenLinks-PvdA), Veldhoen (GroenLinks-PvdA) (*ondervoorzitter*), Fiers (GroenLinks-PvdA), Ramsodit (GroenLinks-PvdA), Rosenmöller (GroenLinks-PvdA), Musa (VVD), Straus (VVD), Rietkerk (CDA) (*voorzitter*), Doornhof (CDA), Aerdt (D66), Van Meenen (D66), Van Kesteren (PVV), Nicolai (PvdD), Van Bijsterveld (JA21), Van Apeldoorn (SP), Talsma (CU), Kemperman (FVD), De Vries (SGP), Perin-Gopie (Volt), Van Rooijen (50PLUS), Van der Goot (OPNL), Van de Sanden (Fractie-Van de Sanden), Walenkamp (Fractie-Walenkamp), Visseren-Hamakers (Fractie-Visseren-Hamakers)

² Kamerstukken I, 2025/26, 35 968, D.

wordt geborgd, zodat keuzes in de NDS (waaronder: cloudstrategie, datasamenwerking of *data spaces*, Artificiële Intelligentie (AI), algoritmegebruik en interoperabiliteit) in lijn zijn met, en normerend en uitvoerbaar landen binnen de Archiefwet-verplichtingen. Is de regering bereid een integrale realisatieagenda te publiceren met harde mijlpalen, afhankelijkheden, verantwoordelijkheden en begrotingsbronnen (voor zowel Rijk als medeoverheden), inclusief een ex-ante uitvoerbaarheidstoets en interbestuurlijke governance (rolverdeling Rijk – Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNGH – Interprovinciaal Overleg – Unie van Waterschappen) die dubbelloop, vertraging en afwenteling van kosten voorkomt?

Standaarden, inkoop en leveranciersonafhankelijkheid

De fractieleden van GroenLinks-PvdA vragen hoe de regering gaat borgen dat landelijke open standaarden voor duurzame toegankelijkheid (bestandsformaten, metadata, *Application Programming Interface's*, koppelvlakken, audit- en logeisen) bindend worden voor alle overheidslagen en leveranciers. Worden deze eisen verplicht opgenomen in inkoop- en beheervoorwaarden (inclusief *lifecycle-management*, migratieplichten en exit-clausules) om *vendor lock-in* te vermijden en duurzame overbrenging te garanderen? Ook vragen deze leden hoe de NDS-keuzes zich verhouden tot digitale soevereiniteit (gegevensopslag binnen de Europese Unie, versleuteling, portabiliteit) en hoe dit wordt gehandhaafd, ook bij overnames in de markt. Is de regering bereid om een uniform normenkader te publiceren waarmee decentrale overheden en toezichthouders naleving eenduidig kunnen toetsen?

Risicobeheersing, monitoring en tijdelijke voorzieningen

De fractieleden van GroenLinks-PvdA menen dat het wenselijk is om een rijksbreed risicoregister in te stellen dat de NDS-risico's verbindt met de Archiefwet-uitvoering (onder andere gestructureerde data versus «document»-begrip, algoritmeregisters en AI-output als archiefwaardige informatie, *chat/ephemeral messaging*, versiebeheer en ketenlogs). Deze leden vragen welke *key performance indicators* (KPI's) en indicatoren de regering hanteert om duurzame toegankelijkheid, beveiliging en overdracht te monitoren (inclusief onafhankelijke audits en interbestuurlijke rapportage). Ook vragen zij welke *no-regret maatregelen* en tijdelijke landelijke voorzieningen de regering treft indien NDS-bouwstenen later gereed zijn dan de Archiefwet verlangt, zodat decentrale overheden tijdig en aan hun verplichtingen kunnen voldoen zonder disproportionele extra lasten.

Financiële materialisatie

De decentrale overheden moeten ingrijpende maatregelen nemen om hun digitale informatie duurzaam toegankelijk te maken en houden, inclusief het aanpassen van processen, aanschaf van nieuwe systemen, het wegwerken van achterstanden en het borgen van informatiebeveiliging. Bovendien vraagt de nieuwe Archiefwet een structurele verandering in gedrag van het ambtenarenapparaat, eigenaarschap en governance, aldus de fractieleden van GroenLinks-PvdA. Financieel dient de Rijksoverheid in de optiek van deze leden juist aan de voorkant van de implementatie te zorgen voor voldoende middelen om deze systemische verandering materieel gedegen te laten verlopen. Zij vragen of de regering deze stellingname deelt en hoe zij in dat verband haar financiële bijdrage aan lagere overheden appriceert.

De regering erkent in de nota naar aanleiding van het verslag het belang van ondersteuning en kondigt een implementatieprogramma aan met middelen voor kennisontwikkeling en scholing.³ De fractieleden van GroenLinks-PvdA hebben sterke twijfels of dit afdoende is. Zij vragen of de regering deze mening deelt en zo nee, waarom niet. In de nota naar aanleiding van het verslag geeft de regering volgens deze leden terecht aan dat de VNG hier een belangrijke rol in kan spelen, maar zij lezen ook dat er voor de waterschappen en provincies geen middelen beschikbaar zijn gesteld. De fractieleden van GroenLinks-PvdA achten dit onwenselijk. Zij vragen of de regering bereid is om ook middelen voor de provincies en waterschappen voor de archiefwet beschikbaar te stellen. Zo ja, welke middelen en zo nee, waarom niet?

De regering gaat uit van een implementatietijd van tien jaar. Gelet op de geopolitieke context en het maatschappelijk belang van betrouwbare informatievoorziening is het volgens de fractieleden van GroenLinks-PvdA belangrijk op korte termijn al stappen te zetten richting een meer robuuste en toekomstgerichte informatiehuishouding. Zij vragen of de regering deze stellingname deelt en hoe zij dan haar financiële bijdrage aan lagere overheden apprecieert.

Er is sprake van een disbalans tussen de verschillende decentrale bestuurslagen, aldus de fractieleden van GroenLinks-PvdA. Zij vragen of de regering 2 miljoen euro voldoende acht voor een implementatieprogramma bij de VNG. Meer in het bijzonder vragen zij of de regering kan aangeven waarom die 2 miljoen euro in verhouding staat tot de omvang van de opgave. Kan de regering aangeven waarop dat bedrag is gebaseerd en waarom dit voldoende zou moeten zijn, inclusief onderverdeling van de middelen? Ook vragen deze leden hoe het beschikbare bedrag van 2 miljoen euro voor de VNG zich verhoudt tot de oproep van de koepels van medeoverheden dat er tenminste 533 miljoen euro nodig is voor het op orde brengen van de informatiehuishouding en het uitvoeren van de Archiefwet.⁴ Kan de regering een appreciatie geven van het bedrag van 533 miljoen euro in algemene zin en in verhouding tot de 2 miljoen euro die de regering beschikbaar stelt?

Uit meerdere onderzoeken (MKBA op het wetsvoorstel WOO⁵ en VNG uitvoeringstoetsen WOO⁶ en Archiefwet⁷) blijkt dat de decentrale overheden forse investeringen moeten doen in hun systemen, processen en personele capaciteiten om te kunnen voldoen aan de nieuwe normen voor duurzame toegankelijkheid. De fractieleden van GroenLinks-PvdA vragen of de regering deze onderzoeken kent en of zij deze conclusies deelt. Ook horen zij graag waarom de regering deze conclusie al dan niet deelt.

Omdat de hoeveelheid informatie die de overheid creëert de afgelopen 20 jaar explosief is toegenomen en de middelen en mensen hier niet in zijn meegegroeid, zijn er grote achterstanden ontstaan. Om deze achterstanden weg te werken moet er meer structurele financiering beschikbaar worden gesteld voor informatiebeheer, aldus de fractieleden van GroenLinks-PvdA. Zij vragen of de regering deze achterstanden

³ *Kamerstukken I*, 2025/26, 35 968, D, p. 9–10.

⁴ Inbreng VNG, IPO en UvW Kamerdebat Archiefwet (3 blz.), te raadplegen op: <https://vng.nl/nieuws/inbreng-vng-ipo-en-uvw-kamerdebat-archiefwet> (p. 3).

⁵ *Kamerstukken I*, 2018/19, 33 328, L, bijlage 2 (ECORYS – MKBA concept-aanpassing wet Open Overheid – Eindrapportage (62 blz.).

⁶ VNG Realisatie – Uitvoeringstoets Wet Open Overheid (108 blz.), te raadplegen op: https://vng.nl/sites/default/files/2021-07/rapportage_uitvoeringstoets_woo.pdf

⁷ VNG Realisatie – Uitvoeringstoets Archiefwet 2021 (64 blz.), te raadplegen op: https://vng.nl/sites/default/files/2022-04/Uitvoeringstoets_gemoderniseerde_archiefwet.pdf

herkent en de noodzaak tot wegwerking. Zo nee, waarom niet? Zo ja, hoe gaat de regering dit probleem oplossen?

Waar het rijk voor het programma *Open op Orde* 800 miljoen euro ontving om de informatiehuishouding op orde te brengen, ontbreekt een vergelijkbare compensatie voor decentrale overheden, zo stellen de fractieleden van GroenLinks-PvdA. Zij vragen of de regering kan aangeven waarom. In de optiek van deze leden dreigt de wet in de praktijk niet uitvoerbaar te zijn voor de decentrale overheden, ondanks de goede intenties en juridische helderheid. Zij missen de rekenschap hiervan door de regering en vragen de regering hier alsnog op te reflecteren en aan te geven hoe zij de uitvoerbaarheid denkt vlot te trekken. Graag ontvangen de fractieleden van GroenLinks-PvdA een uitgebreide reactie op het onderdeel van de uitvoerbaarheid voor de verschillende overheidslagen.

Hoe verhoudt het versterken van de positie van de archivaris zich tot het niet compenseren van gemeenten voor het verplicht aanstellen van een archivaris, zo vragen de fractieleden van GroenLinks-PvdA. Hoe gaat de regering voorkomen dat de invoering van de nieuwe Archiefwet en de verkorting van de overbrengingstermijn tot extra financiële druk bij de decentrale overheden gaat leiden? Welke concrete maatregelen neemt de regering om de decentrale overheden te ondersteunen bij het borgen van duurzame toegankelijkheid van digitale informatie, inclusief algoritmen, zonder dat dit leidt tot disproportionele extra lasten?

Op welke wijze gaat de regering decentrale overheden ondersteunen bij de inkoop en het in beheer nemen van applicaties die zij afnemen van leveranciers, zodat wordt voldaan aan de eisen van duurzame toegankelijkheid, zowel voor als na overbrenging, zo vragen de leden van de fractie van GroenLinks-PvdA.

Ook bij het toezicht zien de fractieleden van GroenLinks-PvdA een disbalans. Zij lezen in de nota naar aanleiding van het verslag dat de regering een versterking van de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed (IOE) aankondigt. Decentrale en interbestuurlijke toezichthouders profiteren hier echter niet van mee, waardoor verschillen in naleving en kwaliteit tussen bestuurslagen kunnen ontstaan. Deze leden vragen of de regering deze disbalans ziet. Zo nee, waarom niet? Zo ja, is de regering bereid hier beter naar te kijken en te zorgen dat het inspectieniveau voor de gehele overheid op punt blijft staan? Ziet de regering in dit verband een risico voor de rechtsgelijkheid en bestaat het gevaar dat de hernieuwde inspectie op de lagere niveaus in de praktijk een dode letter blijft?

Functiescheiding, cloudgebruik en blijven digitale realiteit

Tot slot hebben de leden van de fractie van GroenLinks-PvdA nog enkele vragen over het onderzoek naar functiescheiding tussen archivaris en toezichthouder, het cloudgebruik door buitenlandse bedrijven en het blijven bij de digitale realiteit. Kan de regering toezeggen dat het onderzoek naar functiescheiding tussen archivaris en toezichthouder vóór de tussentijdse evaluatie (na 2,5 jaar) wordt afgerond? Ook vragen zij hoe de regering gaat borgen dat cloudgebruik door de overheid voor het opslaan van informatie niet leidt tot afhankelijkheid van buitenlandse aanbieders en risico's voor informatiebeveiliging. Komt er een expliciete norm of verbod op opslag buiten de Europese Unie? En wat kan de overheid doen wanneer Europese leveranciers worden opgekocht door een Amerikaans bedrijf? Hoe verhoudt het streven van de nieuwe Archiefwet om aan te sluiten op de digitale realiteit zich met het

vasthouden aan het begrip «document» voor alle typen overheidsinformatie, dus ook voor gestructureerde gegevens?

De leden van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zien uit naar de **nota naar aanleiding van het tweede verslag** en ontvangen de beantwoording van de vragen graag uiterlijk binnen vier weken.

De voorzitter van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
Rietkerk

De griffier van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
De Graag